

Livada

Kovačević, Matija

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Academy of Fine Arts / Sveučilište u Zagrebu, Akademija likovnih umjetnosti**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:215:169725>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-20**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Academy of Fine Arts in Zagreb](#)

Sveučilište u Zagrebu
Akademija likovnih umjetnosti
Grafički odsjek

Matija Kovačević

DIPLOMSKI RAD LIVADA

Mentor: red. prof. dr. art. Robert Šimrak

Zagreb, rujan 2024.

S A D R Ź A J

U V O D 4.

I N S P I R A C I J A 5.-10.

P O T E Z 11.-13.

N E P O D U D A R A N O S T 11.-12.

L I T O G R A F I J A 14.-15.

P R O C E S I Z R A D E 16.-34.

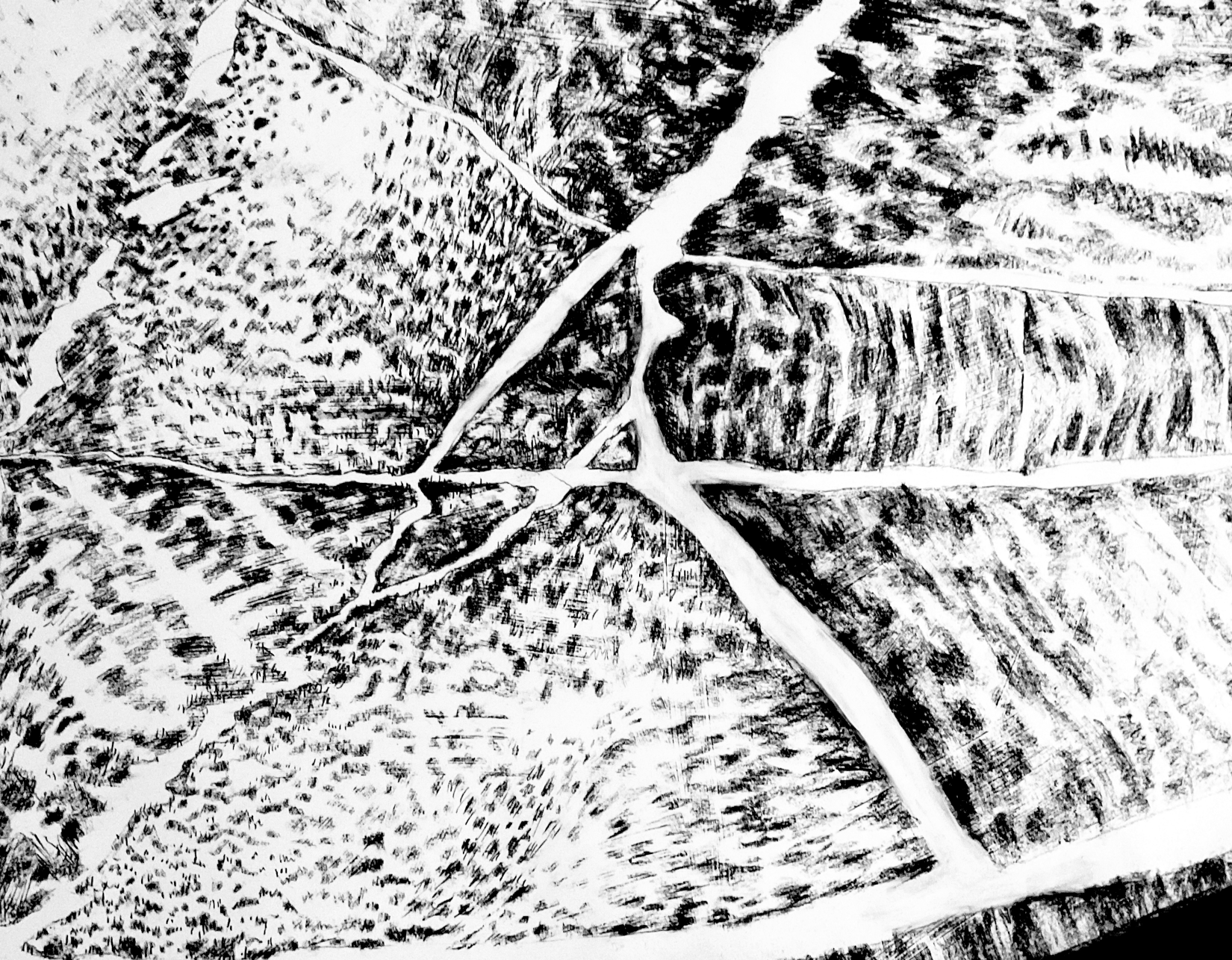
O T I S C I

P A P I R

F O R M A T

R A D O V I 35.-46.

L I T E R A T U R A 47.

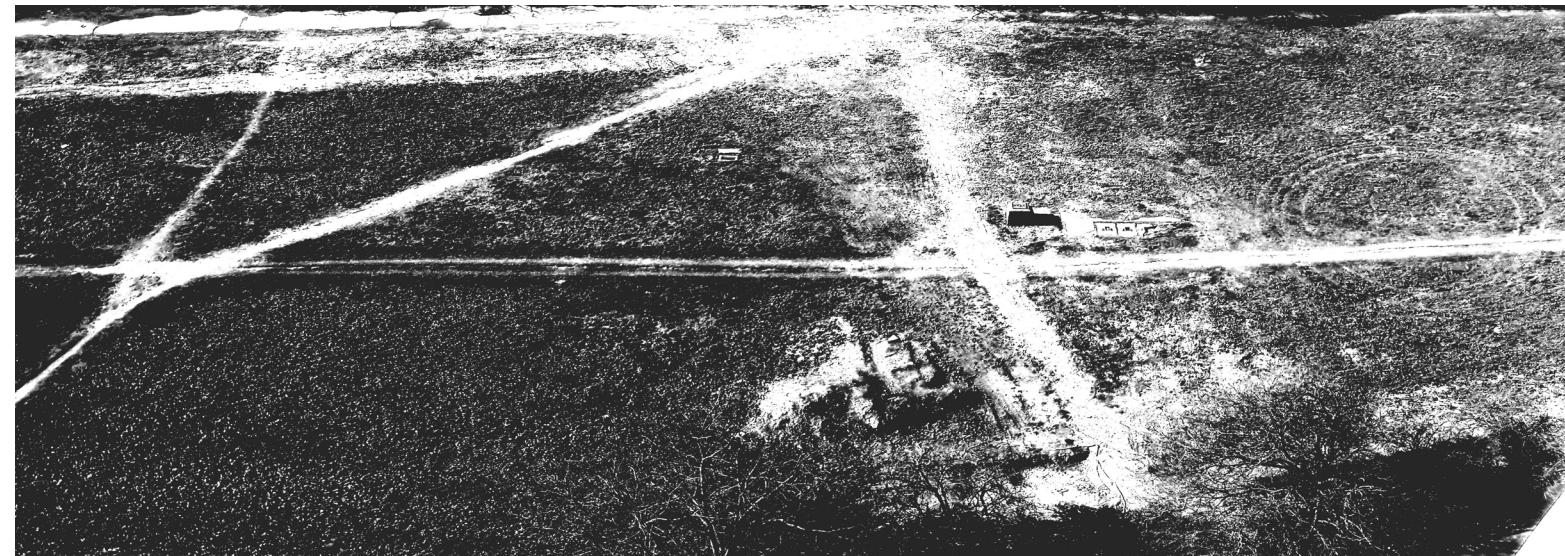
UVOD

Kao svaki umjetnik vodim se težnjom podređivanja svijeta onome što mi nameće. U jednom trenutku na drugoj godini studija likovne akademije pronalazim livadu na Srednjacima kao umjetničku inspiraciju. Svakim danom, izlazeći iz stana, pronalazim se na prekrasnoj dugačkoj livadi koja me vodi do tramvaja ili trgovina u kojima kupujem namirnice za život. Šetnjom tom livadom osjećam se okružena prirodom i uvijek bi mi pridonosila smisao postojanja te bih se prisjećala života na selu i poslova koje sam tamo obavljala s obitelji. Često bih se našla gledajući ju kroz prozor s osamnaestog kata provjeravajući tko je dole i što se događa te koliko je pasa u tom trenutku u šetnji i ima li djece koja se družu i trčkara po njoj. Gledajući izdaleka iako nalazeći se na dosta udaljenoj visini uvijek bi se čuli razni zvukovi života na livadi kao što je vlasnikovo dozivanje psa, pozdravljanje prolaznika te u večernjim satima kreketanje žaba u potoku koji prati cijeli tijek livade. S prozora bih vidjela bijele razgažene puteve kojima bi ljudi hodali. Putevi su nalikovali na izbrisane tragove mog sjećanja te ono ostalo što ih omeđuje se razaznalo kao sjećanja u koja još nisam ušla. Primijetivši sliku tog organskog tijeka života koji je stvoren putem šetanja stanovnika po travnjaku te osjećaja kojeg mi pridonosi dok ga gledam uz postepeno približavanje silazeći iz zgrade do livade pripisujem ga apstraktnoj zanimljivosti koju mogu prevesti u svom radu. Kao grafički izraz biram litografiju koja mi omogućava razne tehnike s kojima mogu prevesti različite teksture te pojave na jednom pejzažu koji izgleda kao tlocrtna shema.

INSPIRACIJA

Gledanje prostora odozgo iz ptičje perspektive proizlazi iz života na Srednjacima te osamnaestom katu koji omogućava udaljavanje od raznolike livade na kojoj se svakodnevno šećem drugačijim puteljcima konstantno birajući novi smjer kako bih svaki put doživjela različite prirodne ljepote te tijekom livade koji se s vremenom mijenja. Iz visine se mogu promatrati razgaženi putevi kojima se ljudi šeću te kako se otisci hodanja spajaju i stvaraju apstraktni organski tijek života na samoj livadi. Oni ne taknuti dijelovi ostaju zeleni, obrasli travom i "žbunjem" skoro naglašavajući netaknutost bez ljudske intervencije. S tim se također spajaju moji osjećaji te sjećanja na prošlost te neke dijelove života koje sam na neki način čak izgubila ali i dalje stoje u meni gledajući me kako ih drugim putevima zaobilazim. Na livadi je svako živo biće imalo svoje mjesto, žabe u potoku, vrane na drvetu te ljudi kao česti šetaoci i promatrači hodali bi samo putevima koji su već bili razgaženi. Povremeno bi se psi zalijetali u obrasle dijelove livade no iz nekog razloga, čak i kada bi ju kosili ostavljali bi busene trave te cvijeća da i dalje bujaju iz razloga kojeg sam protumačila logično kao sačuvanje mjesta gdje pčele mogu jesti nektar. U samom krajoliku pronalazim utjehu. Usred "bujajućeg" grada primjećujem nešto poznato i mirno.

Provodeći većinu života na selu svaki dan bi bio određen kao obavljanje nekog posla što se tiče brige za samo imanje do košenja trave, skupljanja sijena, sađenja krumpira, skidanje zrnaca s kukuruznog klipa za daljnju preradu i usitnjavanje za stoku do branja šljiva za rakiju. Dolaskom u Zagreb više ne pronalazim svaki dan zatrpan sa zanimacijama koje se tiču samog preživljavanja. Iz tog razloga osjećam se izgubljeno i dugo ostajem u tom bivanju i osjećaju sve do pronalaska likovne inspiracije koja zadovoljava moju potrebu za fizičkim radom te mi daje svrhu u neposrednoj okolini.

Livada je savršen motiv koji mogu prevesti u apstraktne pojave kojima se istraživanjem raznih materijala u osobnom radu volim baviti. Inspiracija prirodom seže iz djetinjstva te je vidljivo prisutna u samom likovnom stvaralaštvu. Od livade pa sve do "zatvorenih polja" vidljivih na lišću, mikroskopskih čestica nevidljivim oku, busen trave, kora drveta te sve što možemo pronaći u prirodi srodno je toku ljudskih misli te samog čovjeka. Priroda je pojam prilagodbe. Netko ostavi ono što mu nije više potrebno te priroda raste u sklopu s tom stvari. Prilagođavam se i iskorištavam, u pozitivnom smislu, same namjerne ili slučajne pojave na papiru, platnu te kamenu. Kamen prirodno ima površinu u kojoj se mogu razaznati mrlje. Upravo takva površina mi daje tim veću inspiraciju za pronalaženje livade u njoj. Livada predstavlja potragu za novim smjerovima, detaljima te putem koji vodi u budućnost.

Umjetničke inspiracije ne mogu svesti na jedno ili nekoliko imena; najveću inspiraciju nalazim u radovima svojih kolega. Sve što sam naučila iz povijesti umjetnosti ostaje sa mnom u obliku vizualnih slika, jer često koristim fotografsko pamćenje. Vjerujem da svaki umjetnik reciklira ono što je već vidio i spaja te utjecaje u svoj vlastiti svijet. Zbog toga svoje radove mogu povezati s brojnim umjetničkim pravcima, uključujući apstraktni ekspresionizam. U svom radu, najviše se prilagođavam tehnici koju koristim, nastojeći iz nje izvući najbolje moguće.

Ljubav prema litografiji pronalazim zbog sličnosti s poljoprivredom i jer ju povezujem sa seoskim životom iz zadovoljstva kojeg dobivam nakon fizičkog rada te na kraju krajeva gledanjem kako se iz toga rađa nešto što sam s preciznošću “gradila” te pedantnošću “sadila” i koliko se lako to može uništiti s odsustvom pažnje. Prevođenje krajolika na bijelu podlogu crnom bojom omogućava mi stvaranje kreativnog procesa pomoću sjećanja te “hodanje” livadom postaje drugom simbolikom u smislu puteljaka koje ostavljam bijelima te onim što ih omeđuje kao netaknutim plohamama u kojima moram prikazati svoju misao tog zatvorenog područja uz pomoć različitih tekstura. Sam bijeli dio crteža ostaje netaknut, dok sve ono oko njega opisuje vanjska zbivanja. Iako sam trenutno udaljena od livade, njeni putevi uvijek pronalaze mjesto na mojim radovima.

Početak izrade diplomskog rada migrirao je od crteža te do korištenja tehnike u litografiji koju do tad nisam u potpunosti istražila. Zbog nezadovoljstva prikaza tlocrta samo kredom te zbog ograničenja same sebe u okviru matrice kamena uputila sam se u tehniku koju do sad nisam isprobala. Prilikom izrade skice korišten je ugljen koji bi se najbolje u litografiji preveo tehnikom crtanja s kredom te iz pukog ponavljanja istog djelovanja rukom pronašla sam se u nedoumici. Shvaćanje da je litografija ipak puna iznenađenja te zaboravivši na sekundu samu ljepotu igre te eksperimentiranja uputila sam se na dodavanje slojeva gumiarabike kako bi zaštitila pojedine dijelove crteža te prelazim na korištenje akrilnog spreja s kojim se simbolično pomračuje sjećanje na livadu kojoj je skica napravljena prije tri godine.

Često shvaćam svoje poteze kistom te rukom “predodređenim” što možda zvuči uobičajeno i potrebno kako bi sam rad izgledao onako kako želimo, no ciljanjem da on postane što slobodnijim i slučajnijem te uz to i zanimljivijim samom promatraču te također, meni kao izvođaču sve više me zainteresira u ono što stvaram te ono što eksperimentiranjem mogu dobiti. Često se nađem u situaciji gdje nisam sigurna u ono što radim jer nemam čistu sliku kako će to izgledati ili ako imam, na kraju krajeva uvijek skrenem na drugi put što se tiče načina te pristupa samom radu, prilagođavajući se onom što je nastalo i ono što vidim da može nastati. Upravo se to događa i u samom diplomskom radu. S planom izrade serije radova na temu livade svakim radom se selim nova isprobavanja raznih tehnika na kamenu iz tog načina stvaram seriju u samom pokretu koja svojim radovima prikazuje pomak od same ideje i opuštanje u likovno izražavanje. Bez stopostotne sigurnosti u ono što radim sijem sama sebi šansu za napredak te spoznaju nečeg novog o sebi. Sam potez ruke mora biti izuzetno brz, “nepromišljen” kako bi odnio sa sobom predrasude te gađenje prema radu u samom početku dok još nije niti u fazi koju bih nazvala “produblјivanje” gdje u samim potezima tražim strukturu, tim načinom prinosim nesavršenstvo vidjelu kako bi se od početka daljnji rad mogao odvijati tečno. Sam način rada potječe od druge godine preddiplomskog studija gdje još uvijek slobodna od drugih životnih obveza predana potpuno svom osobnom likovnom istraživanju crtam i slikam svakodnevno više radova pronalazeći inspiraciju u raznim tehnikama te likovnim materijalima s kojim se prvi put susrećem u radionici litografije kao što su gumiarabika, pijesak, shellac te bolognska kreda. Sve to iskorištavam u sklopu od preparacije papira do miješanja određenih sastojaka na podlozi s ugljenom, akrilom, olovkom, tušem i uljanih boja.

S obzirom na rečeno litografija postaje velika inspiracija što se tiče mojih slika i crteža. Otvara mi novi svijet što se tiče materijala i pristupanja samom radu. Često se pronalazim koristeći sapun u samom radu, odnoseći se prema njemu kao površini koju čistim pa ponovo prljam pa opet čistim. Grebanje rada s pijeskom što potječe iz samog pripremanja kamena za otiskivanje te prelijevanje gumiarabike preko površine slike. Tako razne inspiracije potječu iz same tehnike koja proširuje mogućnosti mog djelovanja i načina razmišljanja o radu.

NEPODUDARANOST

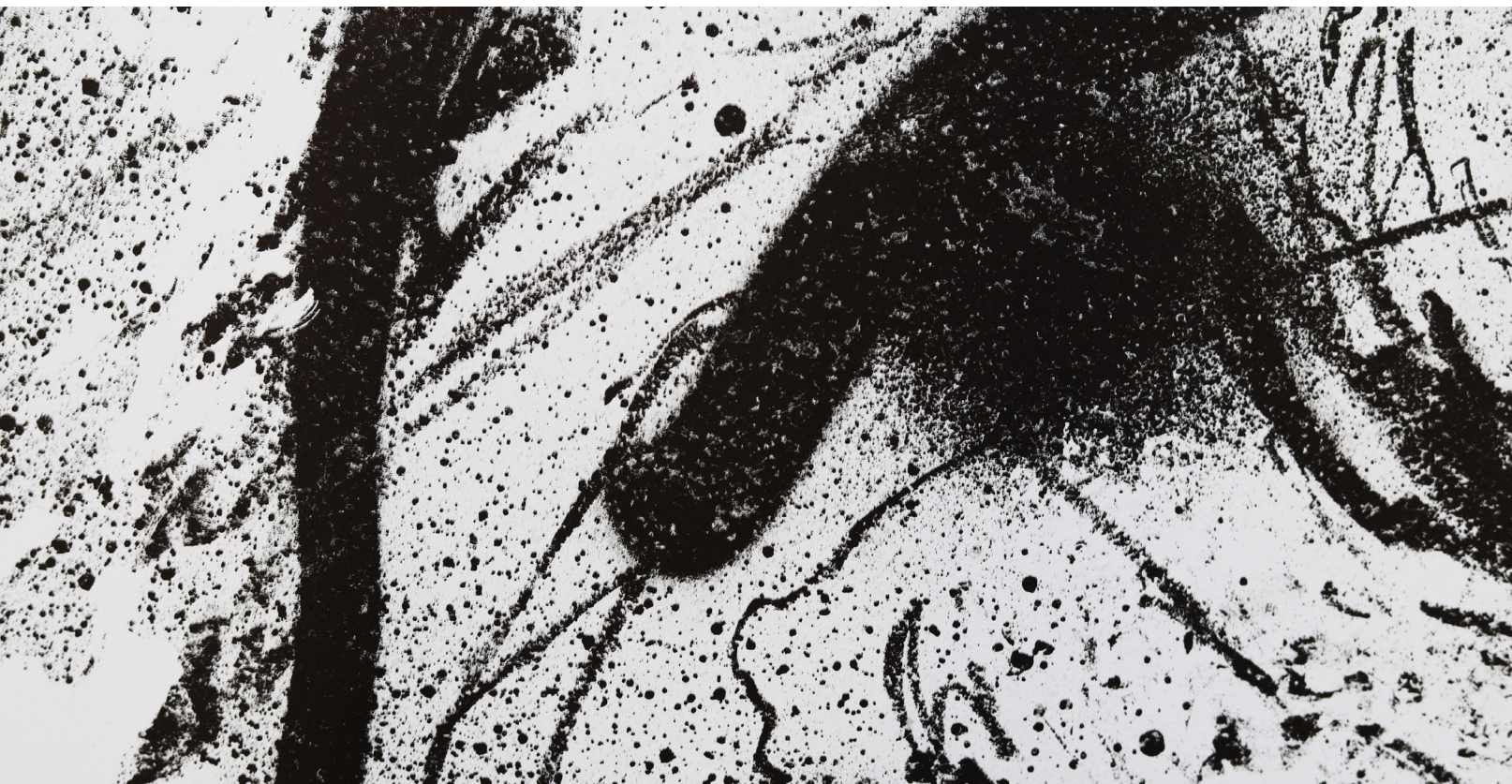
Podudaranje dolazi kasnije. Istraživanje donosi razne aspekte jednolične tehnike dok istraživanje stručnim fizičkim radom pridonosi shvaćanje. U mom slučaju jedno bez drugog ne može. Fizička upornost te psihička iscrpljivost koju litografija omogućava u pripremi same matrice tj. kamena priprema me na sami početak prenošenja rada na kamen. Uzeti to u obzir usporedila bih to sa skicom na papiru. Papir je skroman potrošni materijal na koji sam umjetnik, ne nužno u svakom slučaju, postavlja sebi slobodu izražavanja s uzimanjem u obzir toga da ako se napravi greška lako može okrenuti ili uzeti novi papir i početi ispočetka. Stavljanjem napora i truda u ugladivanje kamena te njegovih rubova pa sam dolazak do crtanja ili slikanja po njemu lako priguši osobu te stvori pritisak kojim je teško doći do opuštanja pri prenošenju skice na kamen što vodi do još više greški suprotno onome negoli je osoba htjela prikazati. Upravo tim postupkom skupljam hrabrost pristupanja samom kamenu. Bez skice te određene teme radim na njemu i ispuštam koji god potez mi paše u tom trenutku na kraju dobivajući greške koje tim kasnije mogu ponavljati u korist samom radu. Tako saznajem mnoštvo trikova i upoznajem razne materijale koje je kamen spreman upiti te se svaki put iznenadim tijekom komplikacija na koje nailazim tijekom pokušavanja samog otisnuti. U greškama pronalazim rješenja i stvari koje bez greške nikad ne bih mogla saznati. Iako je litografija isprva izazivala iz mene strah upravo u pogreškama koje su me mogle zadesiti na kraju je izrađa u meni jednu slobodu kojom mogu djelovati s potpunim opuštanjem i vjeri da ću iako mišljenju i sa stavom o lošem radu svejedno nešto naučiti i moći to dalje iskoristiti.

LITOGRAFIJA

Povijest litografije iliti njena invencija je bila sasvim slučajna. Alois Senefelder vježba zrcalnu kaligrafiju. Kamena ploča koju je nabavio za ribanje boje služila mu je kao podloga za vježbu pisanja tekstova. Jetkanjem kamena pokušavao je dobiti podlogu za visoki tisak. Koristeći boju približno sličnu za bakropis više puta pišući i brišući došao je do litografskog otiska bez svjesnosti. Tek kada je išao višak gumiarabike prebrisati s masnog crteža uz nemar slučajno je uhvatio dijelove zaprljane crnom uljanom bojom te je shvatio kako spužva nanosi boju samo na masne dijelove te je na ovlažene dijelove klizanjem ostavljala prazne površine ne prljajući ih. Dobiva patent od bavarskog kralja za korištenje novog tiskovnog postupka u Bavarskoj. 1797. usavršava litografsku prešu za veće naklade te osniva litografske radionice diljem Europe. U kratkom vremenu otkrivaju se nove tehničke mogućnosti litografije. 1818. u Münchenu Senefelder izdaje knjigu s opisom litografskih tehnika "Lehrbuch der Steindruckerei".

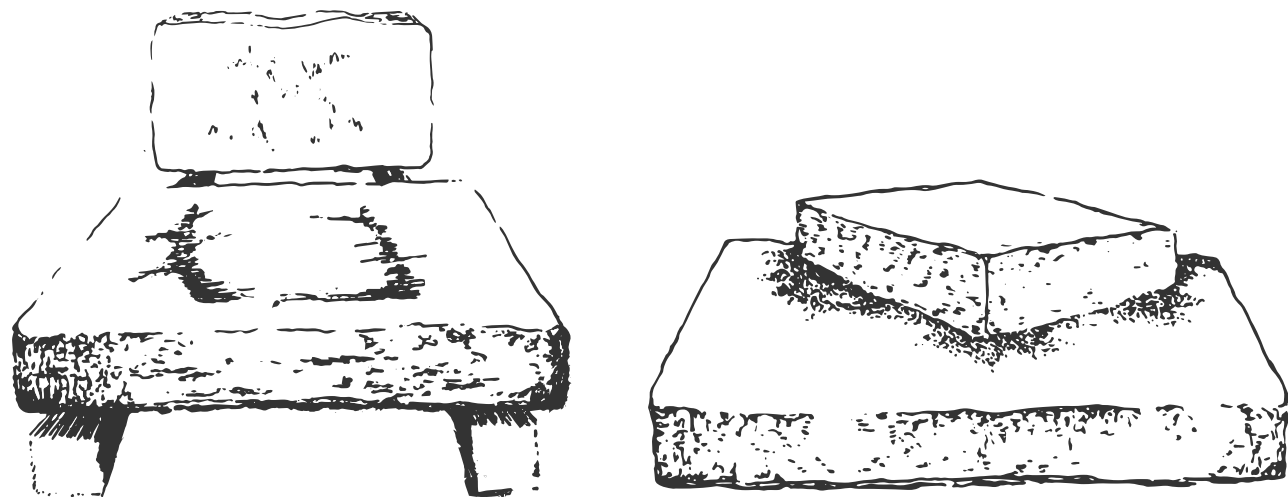

PROCES IZRADE

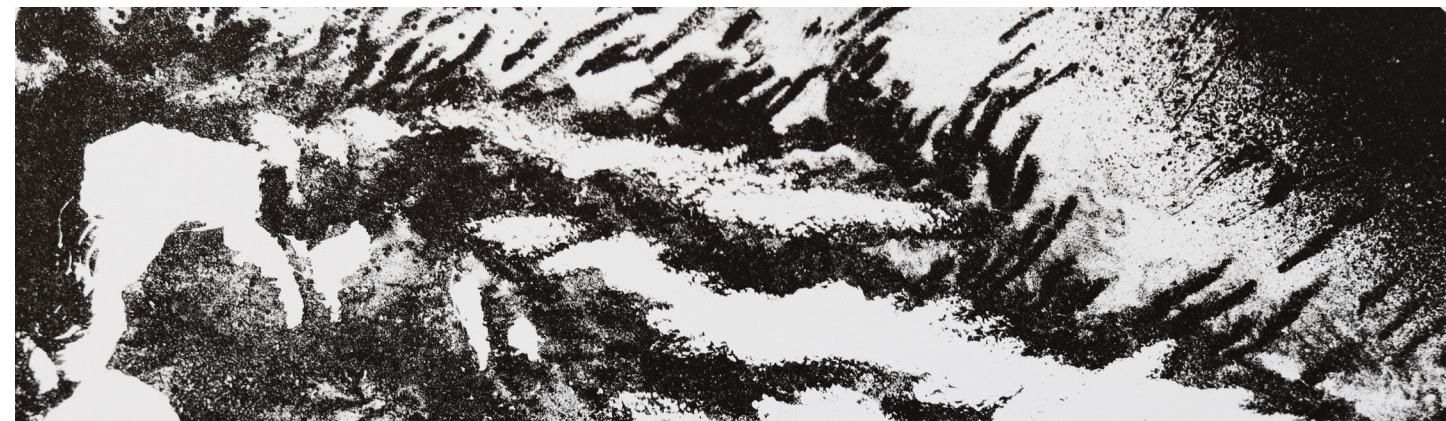
Proces izrade livadnih litografija počinje jednim korakom nakon inicijalnog procesa pripremanja skice koju sam prethodno imala spremnu. Počinjem pripremom samog kamena. Prethodno korišten kamen još uvijek sadrži masnoće krede ili tuša ovisi koja se tehnika koristila za izradu. Bitan korak je potpuno skinuti sloj koji sadrži tu masnoću kako se u budućem tiskanju novog rada ne bi pojavio “duh” starog rada. Prvi korak će biti brušenje rubova kamena kako se pojedine nepravilnosti na rubovima samog kamena ne bi okrhnule prilikom inicijalnog brušenja površine na kraju ostavljajući tragove dubljih/grubljih komadića “pijeska” ulazeći u dubinu stvarajući tragove različite od same granulacije pijeska kojeg koristimo s ciljem da površina bude jednolično zrnčana. Način na koji skidamo masnoću s kamena je s pomoću pijeska i vode te pritisne sile koja je u ovom slučaju drugi manji kamen s pomoću kojeg “utrjavamo” pijesak i vodu različitih grubosti u osnovni kamen kako bi se mješavina pretvorila u pastu signalizirajući nam djelovanje te “skidanje” površine kamena. Počinje se najgrubljim pijeskom, većih čestica pa se odlazi na manje grubi sve do sitnog ovisno o želji te tehnici koja će se koristiti i koja joj vrsta podloge najviše paše. Potpuno ugladjeni kamen pogodan je za crteže tušem ili za pisanje teksta koji želimo da bude u cijelosti crne boje. Grublji kamen će bolje prevesti ton. Cilj je postignuti hrapavu površinu koja zadržava potez litografskom kredom. Ona se zadržava na kamenu u obliku sitnih točaka što omogućuje postizanje različitog intenziteta tona. Također koristeći i ostale tehnike daje zanimljivu točkastu teksturu na crnoj podlozi.

— “vidljiva hrapava površina kamena na crnim plohamama”

Kamen koji posipavamo pijeskom mora biti mokar kako bi se drugi kamen mogao micati po prvom te upravo kako bi se započela abrazija. Na mokri kamen posipan pijeskom primi ćemo drugi manji kamen i postavljamo ga horizontalno jedno na drugi mičući drugi kamen u "S" iliti "8" konstantu. Približavajući se kraju osjetimo težinu pomicanja kamena te vidljivo primjećujemo promjenu boje pijeska i njegovu finoću što upućuje da smo obavili prvi prijelaz brušenja kamena. Ispirući "paste" s vodom te prijelazom rukom po kamenu možemo vidjeti skidanje boje po kamenu te pogledom iz dobrog ugla s pomoću svjetlosti vidimo ostatak masnoće te trag crteža koji je još dalje potrebno skinuti. Ponavljamo ovaj proces više puta određenom grubosti pijeska sve dok više ne vidimo sami crtež na kamenu. Nekad je potrebno osušiti sam kamen prije negoli mislimo da smo gotovi pošto prilikom sušenja jasno možemo vidjeti ostatke masnoće koje nam postajući skoro "prozirne" lakše dolaze na vidjelo.

Nakon pravilne pripreme kamena pažljivo ga premještamo na podlogu gdje ćemo prenositi skicu na njega pazeći da ga ne dodirujemo prstima kako se masnoća ruku ne bi prenijela na čistu podlogu. Koristeći hidrofilnu, sklonu vodi takozvanu gumiarabiku zaštićujemo dijelove kamena po kojima nećemo crtati. U većini slučajeva stvaramo okvir. Drvo bagrema ispušta ovu tvar prilikom oštećenja na kori kako bi se zaštitio. Kao vrsta smole topljiva je u vodi te prilikom pripreme tekućine za litografiju koristimo za zaštitu kamena. Pošto se lako skida s vodom služi kao zaštita za dijelove na koje ne želimo da se primi masnoća boje te krede što određuje sama inicijalna skica rada te njena kompleksnost što odlučujemo prenijeti. Pripremljeni kamen možemo odložiti na ravnu površinu dovoljno stabilnu ovisi o težini kamena iako se preporučuje odložiti ju na drvene nožice kako bi ipak bila toliko iznad površine kako se kasnijim postupcima jetkanja ne bi zalijepila za samu površinu.

—"vidljiv duh u desnom kutu, prijašnji crtež na kamenu ukomponiran u sam rad"

Zaštitivši kamen gumiarabikom spremni smo na skiciranje imajući na umu zrcalnog obrtanja same skice tijekom tiskanja. Dovušenu skicu moramo zaštititi prije samog jetkanja kako se ostaci krede ili tuša ne bi razmazali po samom kamenu i tim zahvatili neželjene dijelove masnoćom i tako uništili prvobitni izgled skice. Zaštićujemo rad talkom i kalofonijem. Dva praškasta sastava koja s pomoću mekane blazinice utapkavamo u sam crtež ili sliku. Počistivši ostatke praha s pomoću blazinice spremni smo za jetkanje. Proces jetkanja u isto vrijeme štiti kamen te osigurava slikovna i neslikovna područja na njemu. Za prvo jetkanje koristi se 30 ml gumiarabike i 5-10 kapljica ugljične kiseline. Broj kapljica kiseline ovisi o kontrastima samog rada te ćemo manje kapljica koristiti ako imamo puno finih blagih svijetlih prijelaza. Tijekom nanošenja jetke na porozni vapnenac sam crtež se dublje apsorbira u kamen dok će jetka štiti dijelove na kojima nema crteža i onemogućiti daljnje primanje masnoće na te dijelove kamena te će biti više podložna vlažnosti. Jetku nanosimo ili spužvom ili utrljavamo rukama te nakon toga dobro uvezanom gazom skidamo ostatak kako bismo dobili savršeno jednoliko prekrivenu površinu.

Nakon 24 sata skidamo jetku terpentinom i vidjet ćemo crtež kao dijelom kamena. Pustivši terpentini da se potpuno osuši pripremamo spužvu i vodu te nakon sušenja skidamo ostatke terpentina sve dok voda ne postane od potpuno bijele i mutne do kristalno čiste. Pripremamo se za drugu jetku te stavljanja "roll-up ink-a" kako bi još više osigurali sam kamen za pripremu tiskanja i primanja boje. Prilikom stavljanja "roll-up-a" kamen obavezno moramo održavati vlažnim spužvom. Jedino tako će se boja primiti samo za crtež. Nakon utrljavanja boje možemo ponoviti proces stavljanja praška te praškaste smole na kamen. Ovaj put jačina jetke se poduplava. Nakon 24 sata skidamo jetku terpentinom, sušimo te opet skidamo ostatke s vodom. Nakon toga spremni smo za tiskanje. Prije tiskanja potrebno nam je pripremiti čistu površinu te mjesto gdje ćemo ostavljati otiske, papir, vodu i čistu spužvu, jetku, rukavice ili ručno izrađene hvataljke od plastike ili papira za polaganje papira na kamen te boju za tiskanje i valjak.

Boja za tiskanje se mora jako dobro umiješati s prstohvatom magnezija u prahu. To odrađujemo špahtlicom. Pošto je boja bazirana na ulju dodajemo magneziji kako bi boju lakše kontrolirali te učvrsnuli. Bitno je povlačiti boju špahtlicom po površini na kojoj smo ju miješali kako bismo bili sigurni da se magneziji potpuno umiješao te da ne vidimo sitne bijele točkice magnezija. Boju možemo skupiti na jedan dio te ju primiti sa špahtlicom i pustiti da pada kako bi vidjeli konzistenciju, ona ne smije biti ni pregusta ni prerijetka. Kad smo pripremili boju možemo pripremiti površinu na koju ćemo navaljivati boju. Špahtlom povučemo liniju boje preko površine te valjkom razvaljamo trudeći se primiti boju sa svim dijelovima valjka okrećući ga.

Boju razvaljamo hrapavim kožnim valjkom na uglancani kamen koji se nalazi u blizini preše. Špahtlicom prvo postavljamo manju količinu boje na kamen te ju razvaljamo u svim smjerovima kako bi pokrila cijelu površinu te kako bismo bili sigurni da imamo jednaku količinu boje na valjku koja će se primati na sam crtež.

Prije samog otiskivanja važno je odrediti pritisak na preši. Pripremamo novinski papir koji će nam služiti kao zaštitni sloj ispod glatkog kartonskog papira na koji ćemo stavljati mast s pomoću koje će "trljač" na preši koji pritiskom prolazi preko kamena moći glatko proći preko površine. Ispod nepropusnog papira ili plastike stoji novinski papir te ispod njega papir koji ide direktno na kamen na koji će se crtež otisnuti. Pritisak se određuje te ovisi o debljini kamena te mora biti dovoljno jak kako bi se sama boja otisnula na papir.

Prilikom tiskanja bitno je održavati kamen vlažnim te postepeno stavljati boju i nadodavati boju na površinu za razvaljivanje. Poželjno je imati bar 5 probnih otisaka koji se razlikuju u količini boje, da idu prema otisku na kojem skoro nema ništa boje do otiska na kojem se blijedo vidi crtež sve do željene količine boje koja popunjava sve dijelove crteža. Potrebno je valjkom nanositi boju ne stiskanjem valjka od kamen već laganim zrakastim potezima prelaziti u svim smjerovima kako bi se boja jednako primila na mjesta gdje se nalazi crtež. Prelazimo valjkom po kamenu okomito, vodoravno te dijagonalno punim potezima. Potrebno je imati malu kanticu sa strane u kojoj stoji slabija jetka te druga jaču jetka.

Višak boje skuplja se na crtežu te može u potpunosti promijeniti njegov izgled od svijetlih i tamnih nijansi do potpuno jednoličnog tona. Jetku koju pripremamo u plastičnoj posudici na 30 ml gumiarabike stavljamo 5 kapljica kiseline i u drugu posudicu do 10 kapljica kiseline za jaču jetku te se količina kapljica može povećavati ovisi o zapunjavanju. Postavljanjem jetke na kamen biramo mjesta na kojima nema crteža kako bi jetka malo oslabila, na početku vidimo stvaranje mjehurića, kasnije razmazujemo rukama dijelove gdje se boja zapunila. Vidjet ćemo kako jetka otpušta boju te boju koja se skida tijekom jetkanja. Brzo skidamo jetku s vodom i provlačimo kamen kroz prešu. Jetkanjem stabiliziramo crtež. Bitno je pratiti otiske i što se mijenja tijekom otiskivanja jer se jako lako izgubiti u ljepoti kamena i ne primijetiti promjene koje se događaju na papiru. S vježbanjem lako se primijeti zapunjavanje i na samom kamenu. U litografiji je svaki korak bitan, od pripreme papira i mjesta gdje tiskamo do boje, do vremena, do same osobe koja tiska i njene sposobnosti fokusiranja. Litografija nije samo spoznaja o odbojnosti vode i masnoće već je uvjet za korištenja tog znanja stabilizacije i interveniranja u dijelovima površine kamena tj. crteža.

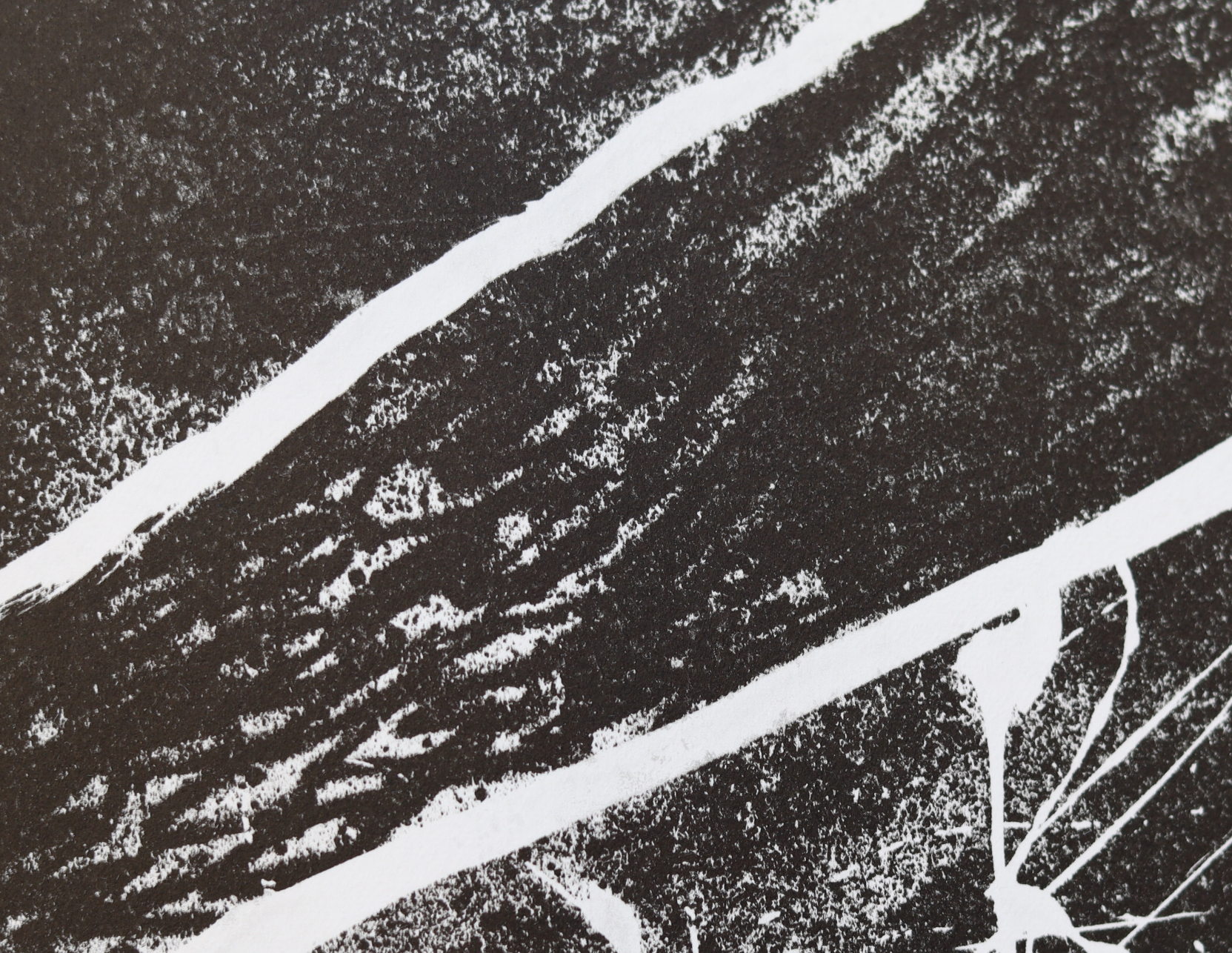
OTISCI

Otiske odlažemo na sušilicu namijenjenu za sušenje otisaka koja omogućava postavljanje svakog papira na posebnu rešetku koju s lakoćom možemo dizati i spuštati te uspoređivati otiske jedan s drugim. Na sušilicu se otisci postavljaju odozdola prema gore kako bi donji papiri ostali netaknuti tj. ne bi padali kao gornji u slučaju da je format papira manji i ima više otisaka na jednoj rešetki postavljenih jedan iznad drugog ili pokraj. Dizanjem gornjih rešetki bi se radovi preklopili jedan po drugom te bi rezultiralo u uništavanju otisaka u slučaju da se nisu do kraja osušili te postoji mogućnost da bi se od sile dizanja papir preklonio i tako zgužvao otisak. Sušenje boje traje otprilike dva do jednog tjedna, najviše ovisi o godišnjem dobu.

PAPIR

Papir koji sam koristila za izradu litografija je Fabriano Rosaspina izrađen od 60% pamuka. Površina papira je prirodna, nema intervencija u samoj izradi te nije ispolirana kako bi bila u potpunosti ravna već je pomalo teksturirana. Po široj dužini papira rub je živ označavajući ručno trganje. Sam papir omogućio je bogatiji otisak. Pošto je deblji zbog postotka pamuka koji sadrži omogućio mi je tiskanje na mokrom kamenu bez savijanja dok se sušio.

FORMAT

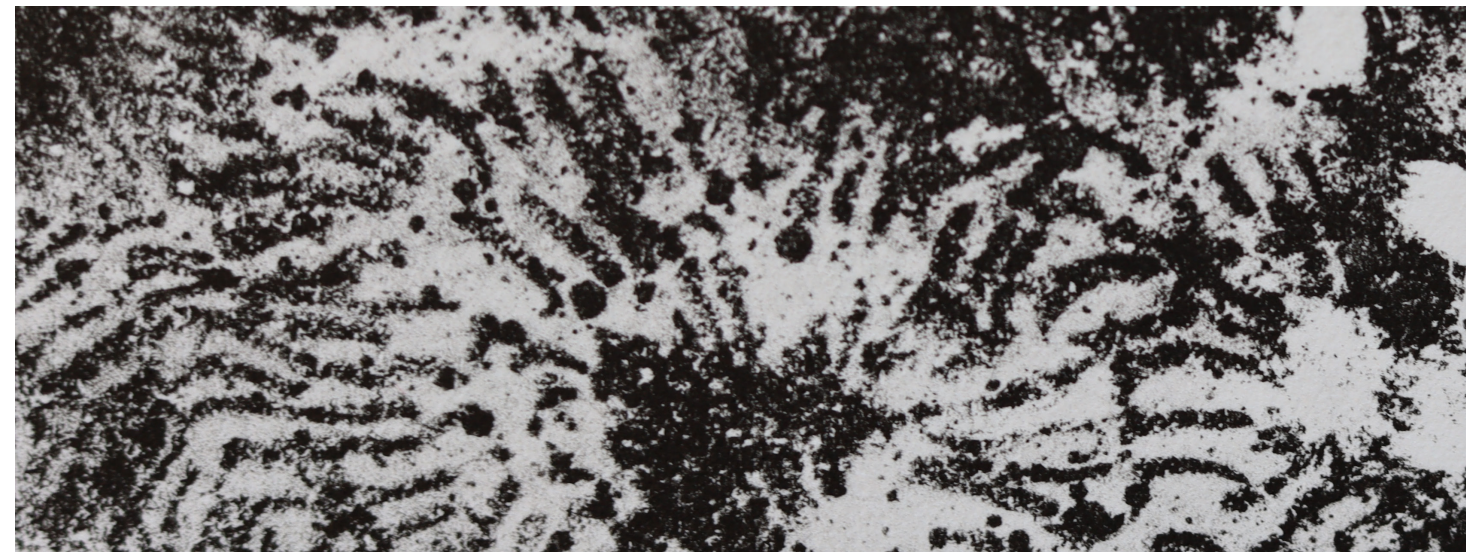
Format papira je 100x70. Okrećem papir vertikalno kako bih imala praznog prostora i tim načinom stvaram okvir za samu litografiju koja će ga omeđivati ali u isto vrijeme otvoriti. Pošto su sami otisci otvorenog kadra te izlaze iz njega tim načinom naglašavam daljnje širenje tlocrta te prostora na samom radu. Putevi nisu ograničeni formatom te se mogu dalje nadovezivati i spajati. Rad je kompozicijski horizontalan te omeđen vertikalnom prazninom bijele podloge s kojom dobivam više kontrasta između rada i okvira. Sudeći po tome ne bi imalo smisla još dodatno rad zatvarati u okvir/ramu pošto je naglasak na otvorenosti i širenju. Kontekst samog rada je prostor te mora ostati otvoren za daljnju interpretaciju.

Sama reinterpretacija tlocrta na kamenoj podlozi koja se otiskuje predstavlja otiske te vidljiv život na samoj livadi. Isto tako kamen se može pronaći na toj livadi. Priroda te okruženje je uvijek inspiracija za grafiku bilo to da radimo drvorez, linorez, duboki tisak, litografiju te sitotisak. Svaka tehnika omogućava različit način izražavanja te u svakoj postoji tema koja najbolje paše u samom materijalu izvedbe. To ne mora uvijek biti tako no prirodno se prilagođavamo matrici.

Odabran motiv same livade u isto vrijeme prikazuje moj osobni misaoni svakodnevni proces u glavi koji se odražava na obavljanja stvari koje su jednostavne te do onih ipak malo složenijih. Moj pogled na to je da se iz jednog mjesta (dom) svaki dan šetam istim putem te kroz vrijeme gledajući promjene po putu isto tako mijenjam mišljenje o svom postojanju. Promijeniti put kojim idem znači da se sami misaoni proces u glavi mijenja.

Uvijek tražim nešto novo što mogu otkriti te u isto vrijeme koliko god je lijepo biti u nekoj rutini jako često mi dosadi. U radovima je vidljiv sam tijek razmišljanja te složiti ih po redu kojem su stvarani vidi se promjena, napredak i motivacija. Iako je serija radova vidi se pomak na neki način raspršivanje imaginacije te apstrakcije same livade.

Ne mogu svaki dan raditi isto i to se primjećuje. Motivirana sam isprobavanjem nečeg novog čak i da je nešto banalno kao što je dopuštanje gumiarabikom bjelini s pomoću kista da ulazi u dijelove zacrnjene bojom kako bi se razlikovalo od prijašnjeg rada koji je omeđen ravnom linijom kojoj tada još nisam bila spremna popustiti nad nekom strogošću i imaginacijom.

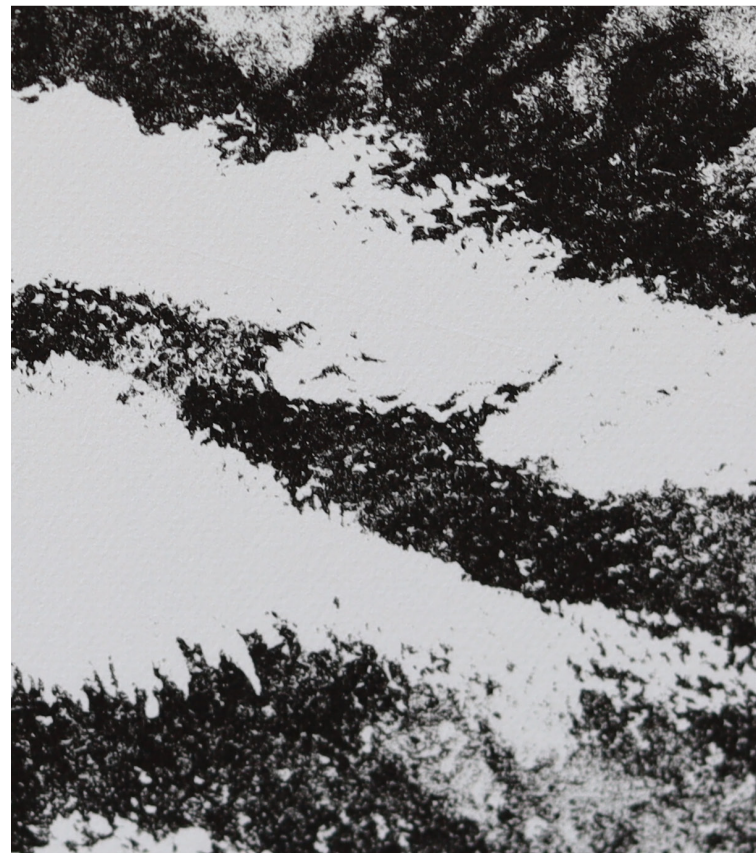
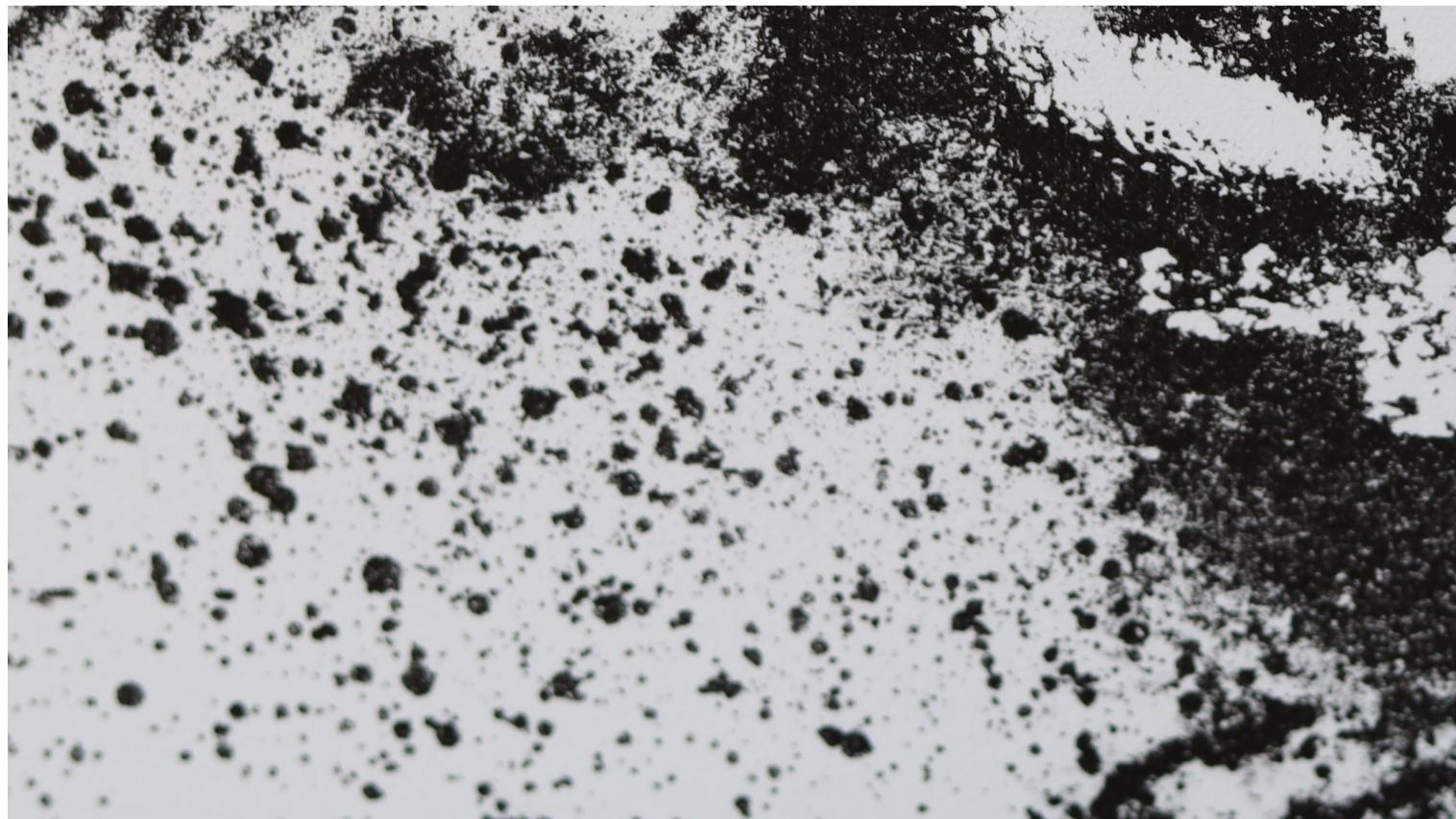

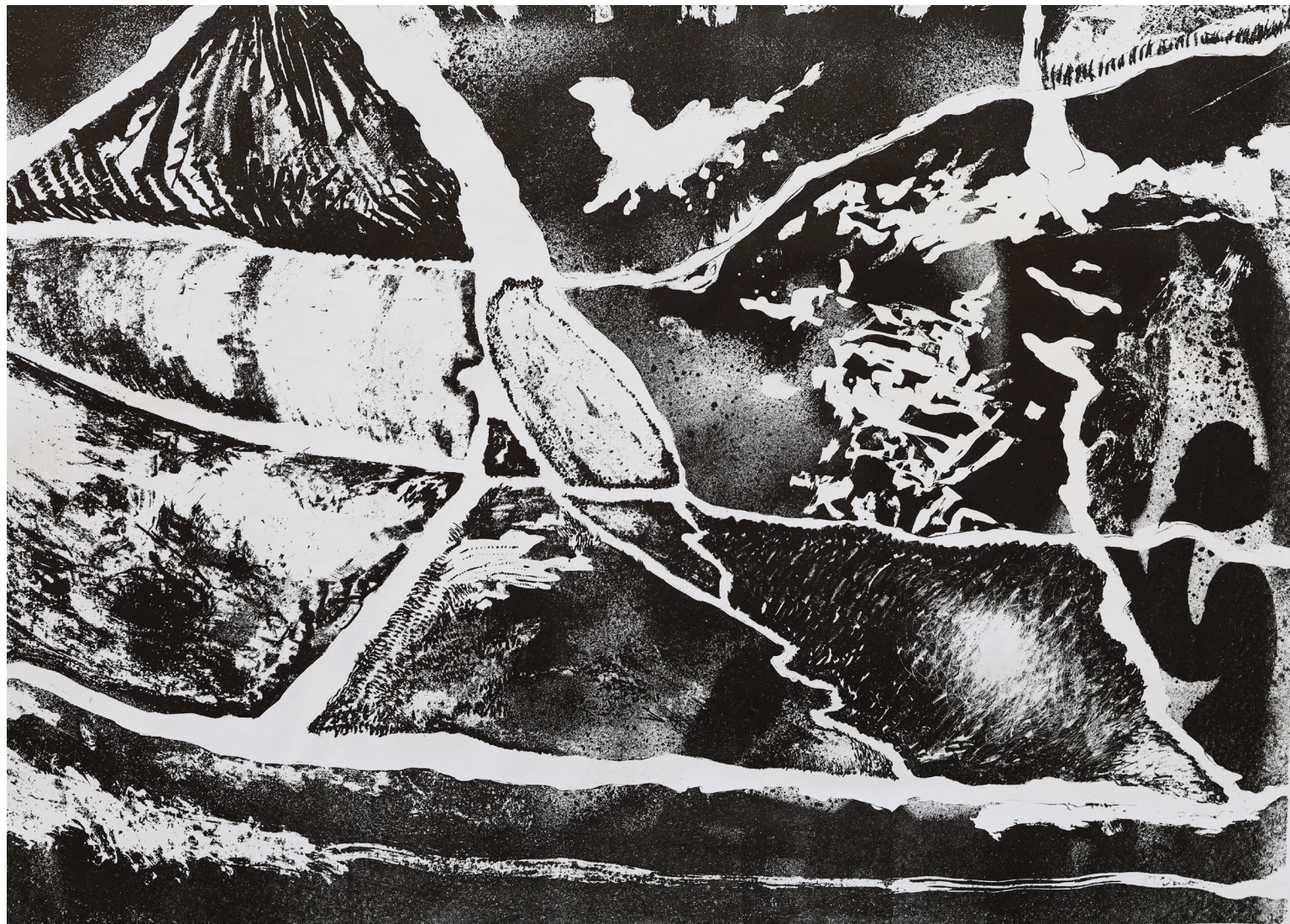

detalji otiska

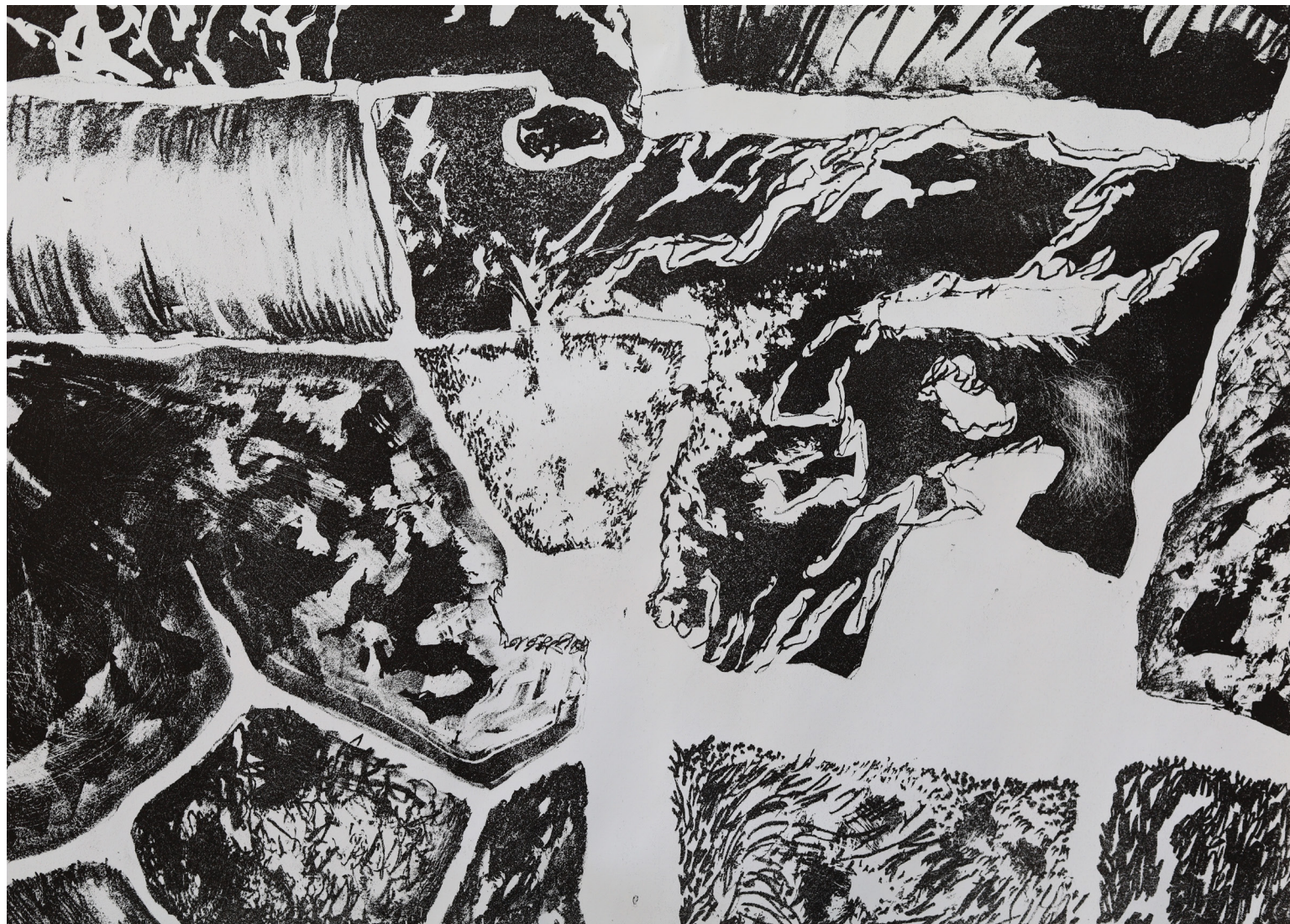

OTISCI U CJELOSTI

I/VII litografija
"srednjaci" 2024.

I/VII litografija
"slunjsko dvorište " 2024.

I/VII litografija
" livada iz glave I " 2024.

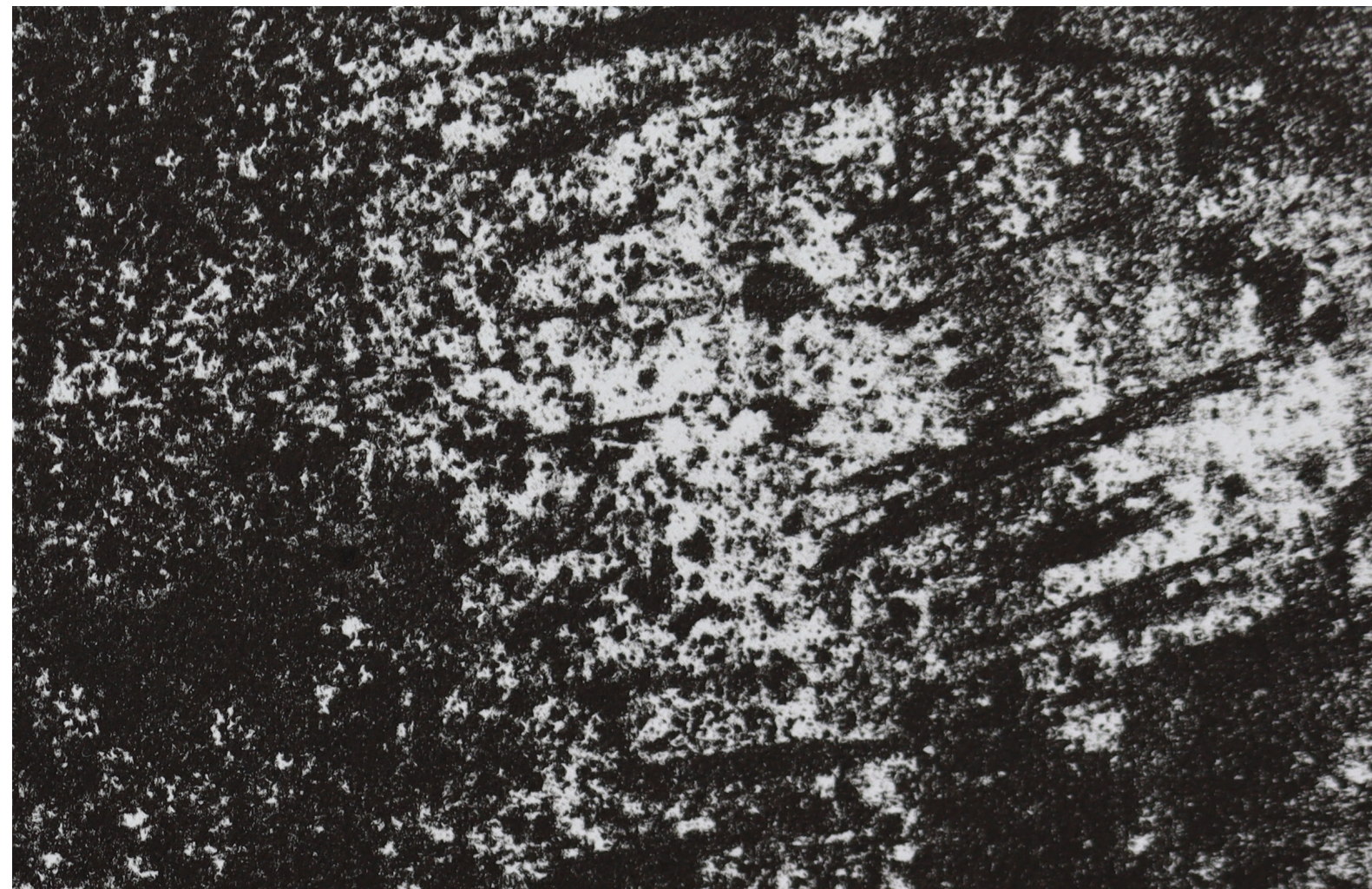
I/VII litografija
"livada iz glave II" 2024.

I/VII litografija
" livada iz glave III " 2024.

LITERATURA

Hozo, Dževad - Umjetnost multioriginala
Paro, Frane - Grafika

— *detalj*